

УДК 364-78:[378.016:81'243]

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.4.12>

Ірина ШАПОШНИКОВА

доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та соціальної роботи, Херсонський державний університет, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76000

ORCID: 0000-0002-7197-8722

Ірина ГОШТАНАР

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри німецької та романської філології, Херсонський державний університет, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76000

ORCID: 0000-0002-7547-5495

Бібліографічний опис статті: Шапошникова, І., Гоштанар, І. (2024). Соціальна підтримка здобувачів закладів вищої освіти у процесі дистанційного вивчення іноземних мов. *Ввічливість. Humanitas*, 4, 90–96, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.4.12>

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Основним завданням соціальної роботи у закладах вищої освіти є підтримка соціальної інтеграції, покращення психосоціального клімату у закладі освіти та формування сприятливого середовища для всебічного розвитку студентів. Напрямами покращення ефективності соціалізації є врахування особливостей кожного окремого студента та різних груп студентів (іноземних студентів, студентів з особливими освітніми потребами, соціально незахищених, пільгових категорій), моніторинг і зворотній зв'язок, психологічна підтримка, надання інклюзивних послуг, співпраця зі стейкхолдерами та потенційними роботодавцями. Виокремлено основні напрями покращення ефективності соціальної роботи зі здобувачами закладу вищої освіти: індивідуальний підхід, моніторинг і зворотній зв'язок, розширення можливостей психологічної підтримки, вдосконалення інклюзивних послуг розширення практик наставництва, створення центрів розвитку кар'єри та працевлаштування. Важливу роль у соціальній роботі зі студентами відіграє постійна взаємодія різних служб і підрозділів, а саме: залучення психологічної служби, юридичної служби, гуманітарного відділу та центрів кар'єри забезпечує узгодженість всіх дій щодо допомоги та підтримки студентів. Виокремлено ключові аспекти соціальної роботи зі здобувачами закладів вищої освіти під час навчання іноземних мов, а саме: адаптація студентів-початківців до нового освітнього середовища, психологічна підтримка, соціальна інтеграція, волонтерство і міжнародні проекти, допомога у навчанні, кар'єрні консультації, культурна адаптація, медіація та підтримка. З'ясовано, що для адаптації навчальних матеріалів та методів навчання до дистанційного формату усі навчальні ресурси мають відповідати вимогам доступності. Інтерактивність та гейміфікація виступають як технології ефективного навчання іноземних мов.

Ключові слова: соціальна підтримка, дистанційне навчання, ініциативне спілкування, адаптація, мотивація, позитивне освітнє середовище, інтерактивність.

Iryna SHAPOSHNYKOVA

Doctor of Sociological Sciences, Professor, Professor at the Department of Philosophy, Sociology and Social Work, Kherson State University, 57 Shevchenko Blvd., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000

ORCID: 0000-0002-7197-8722

Iryna HOSHTANAR

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of German and Romance Philology, Kherson State University, 57 Shevchenko Blvd., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000

ORCID: 0000-0002-7547-5495

To cite this article: Shaposhnykova, I., Hoshtanar, I. (2024). Sotsialna pidtrymka zdobuvachiv zakladiv vyshchoi osvity u protsesi dystantsiinoho vyvchennia inozemnykh mov [Social support of applicants of higher education institutions in the process of distance learning of foreign languages]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 4, 90–96, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.4.12>

SOCIAL SUPPORT OF APPLICANTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THE PROCESS OF DISTANCE LEARNING OF FOREIGN LANGUAGES

The main task of social work in institutions of higher education is to support social integration, improve the psychosocial climate in the educational institution, and create a favorable environment for the comprehensive development of students. The main directions for improving the effectiveness of socialization are taking into account the characteristics of each individual student and different groups of students (foreign students, students with special educational needs, socially disadvantaged, privileged categories), monitoring and feedback, psychological support, provision of inclusive services, cooperation with stakeholders and potential employers. The main directions for improving the effectiveness of social work with students of a higher education institution are highlighted: individual approach, monitoring and feedback, expansion of psychological support opportunities, improvement of inclusive services, expansion of mentoring practices, creation of career development and employment centers. An important role in social work with students is played by the constant interaction of various services and divisions, namely: the involvement of the psychological service, legal service, humanitarian department and career centers ensures the coherence of all actions regarding the help and support of students. The key aspects of social work with students of higher education institutions during foreign language learning are highlighted, namely: adaptation of beginning students to a new educational environment, psychological support, social integration, volunteering and international projects, assistance in learning, career counseling, cultural adaptation, mediation and support. It was found that in order to adapt educational materials and teaching methods to the distance format, all educational resources must meet accessibility requirements. Interactivity and gamification act as technologies for effective foreign language learning.

Key words: social support, distance learning, foreign language communication, adaptation, motivation, positive educational environment, interactivity.

Постановка проблеми. Сучасна вища освіти зазнає істотних змін, що робить актуальним пошук ефективних методів підтримки мотивації здобувачів вищої освіти. Пандемія COVID-19 та надзвичайні ситуації, введення воєнного стану стали серйозним випробуванням для всіх учасників освітнього процесу України. Ці реалії змінили вектор викладання. Розвиток інтернету та цифрових технологій дозволив створювати нові формати навчання, які не потребують фізичної присутності. Однак перехід до онлайн-викладання став випробуванням для всіх рівнів освіти. Для успіху в цьому форматі навчання важливі чітка структурованість, мотивація та технологічна підготовка. Викладачі й студенти мають бути готовими до нових викликів і використовувати усі можливості, щоб підвищити ефективність дистанційного навчання. У контексті викладання і вивчення іноземних мов значну роль відіграє велика кількість внутрішніх і зовнішніх чинників, які взаємодіють одна з одною і роблять процес навчання високою мірою індивідуалізованим. Освітня політика закладу вищої освіти в контексті зазначеної проблеми має бути спрямована на зниження стресу у учасників освітнього процесу. Запит на нові освітні технології актуалізує впровадження нових технологій і методів у соціальну роботу зі студентами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових розвідках, присвячених системі соціальної роботи у закладах вищої

освіти та її головним аспектам, при визначенні поняття «соціальна робота» йдеться про інтерактивну взаємодію всіх учасників освітнього процесу, ключову роль при цьому відіграє згуртованість всіх членів системи (Б. Біргмайер, П. Грегуш, Н. Рудкевич, О. Харко, М. Хелшер, Б. Шмокер). Пошуку методів підвищення якості дистанційної освіти присвячені розвідки таких вітчизняних дослідників, як Л. Вовк, А. Каблук, В. Ковальський, А. Курбанов, Ю. Лук'янова, О. Повч, М. Риженко. Питання педагогічного супроводу навчального процесу онлайн досліджували: Є. Антипін, О. Бондар, Т. Іщенко, М. Рожков, М. Чикалова, Н. Юхно. Вчені дійшли висновку, що задля забезпечення якості дистанційного навчання й створення позитивного освітнього середовища, має відбуватися постійне вдосконалення навчальних процесів.

Мета статті – проаналізувати ефективність методів соціальної підтримки здобувачів закладу вищої освіти під час дистанційного вивчення іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. З поточним розвитком інформаційних технологій змінилися не тільки вимоги до всього освітнього сектору, а й форми навчання, які не залежать від часу та простору, можливі на широкій основі (дистанційне навчання), що також забезпечує доступ до вищої освіти у мінливих життєвих траєкторіях. Навчання протягом усього життя дедалі більше стає центром змін і розвитку освітніх систем (Pasternack, 2022).

Завважимо, що в основі окремих підходів освітніх закладів до соціальної роботи лежить насамперед індивідуальна підтримка молоді, яка повинна краще справлятися з вимогами внутрішнього розпорядку закладів вищої освіти. Нагальною є зміна парадигми освітнього процесу закладів вищої освіти, а саме: здійснювати навчання, що забезпечує розвиток або консолідацію вибраних соціальних навичок і самокомпетентності студентів (Hoelscher, 2022).

Розвиток соціальних навичок висуває нові вимоги до викладачів – готовність активно займатися змістом і формами для розвитку індивідуальних соціальних і особистих навичок; навчання комунікативним навичкам у сенсі чітко структурованих і зрозумілих пояснень:

- навички адаптації до різних адресатів (за віковими групами, статтю, попереднім життєвим досвідом, культурним та сімейним походженням);
- навички зробити крок назад і привести студентів у роль актора;
- навички співпраці для міждисциплінарної співпраці та обміну з різними організаціями (Kazmaier, 2023).

Отже, заклади вищої освіти мають створювати умови для навчання впродовж життя, а також забезпечувати безперервність на організаційному рівні (розширення пропозицій і можливостей навчання та їх індивідуальне використання). Йдеться також про диверсифікацію вікової структури, визнання результатів неформальної освіти. Важливу роль у соціальній роботі зі студентами відіграє тісна співпраця різних служб і підрозділів, а саме: залучення психологічної служби, юридичної служби, гуманітарного відділу та центрів кар'єри забезпечує узгодженість всіх дій щодо допомоги та підтримки студентів.

Системний підхід щодо соціальної підтримки здобувачів під час навчання в університеті сприяє посиленню якості студентського життя, підвищенню академічної успішності та зниженню ризиків соціальної ізоляції й стресу серед студентів. Доцільним вважаємо виокремлення основних напрямів покращення ефективності соціальної роботи:

- Індивідуальний підхід: врахування особливостей кожного окремого студента та різних груп студентів (студентів з особливими освітніми потребами, іноземних студентів, соціально незахищених, пільгових категорій).

- Моніторинг і зворотній зв'язок: оцінка ефективності заходів допомоги і підтримки задля вдосконалення надання соціальних послуг.

- Розширення можливостей психологічної підтримки: впровадження тренінгів щодо ментального здоров'я, управління стресом та самопомоги, програм групової терапії.

- Адаптування освітніх програм до потреб здобувачів з особливими освітніми потребами.

- Поширення практик наставництва: студенти старшокурсники, випускники допомагають першокурсникам адаптуватися до нових умов.

- Створення центрів розвитку кар'єри та працевлаштування: тісна співпраця зі стейкхолдерами та потенційними роботодавцями.

Для створення позитивного сприятливого освітнього середовища для вивчення іноземних мов треба чітко розуміти основні психологічні та соціальні потреби здобувачів. Саме це й забезпечує розвиток внутрішньої мотивації у студентів, знижує страх та підвищує впевненість у собі, як результат веде до успішного опанування нової мови.

Психологічні та соціальні потреби студентів є вирішальними факторами, які впливають на ефективність процесу вивчення іноземних мов. До цих потреб насамперед належать такі потреби: потреба в емоційній підтримці від викладачів і академічної групи; позитивне освітнє середовище, довіра, яка допомагає побороти страх говоріння; потреба у визнанні досягнень, внутрішня мотивація; соціальні потреби спілкування та співпраці, розвиток комунікативних навичок, що знижує стрес і підвищує мотивацію; потреба в саморегуляції під час навчання, усвідомлення сильних та слабких сторін, коригування поведінки; потреба в активізації набутих знань у реальних ситуаціях, що дозволяє відчувати результати всіх зусиль.

Тож, соціальна робота зі здобувачами закладів вищої освіти під час навчання іноземних мов специфічні особливості, оскільки включає в себе як соціальну, так і культурну адаптацію, а також підтримку в навчальному процесі. Ключовими аспектами такої роботи виступають:

1. Адаптація студентів-початківців до нового освітнього, мовного середовища.

2. Психологічна підтримка (допомога студентам у подоланні тривоги та стресу, пов'язаного з мовними бар'єрами у процесі вивчення іноземних мов). Створення груп підтримки для здобувачів, які мають подібні труднощі.

3. Практикування іноземної мови у неформальному середовищі задля соціальної інтеграції (культурні вечори, мовні клуби тощо).

4. Волонтерство і міжнародні проєкти (поглиблення мовних навичок і соціалізація).

5. Допомога у навчанні (додаткові заняття або мовні практики з носіями мови, надання доступу до додаткових електронних ресурсів, таких як онлайн-курси з іноземних мов, освітні платформи).

6. Кар'єрні консультації (підтримка у пошуку навчальних стажувань, пов'язаних з мовними навичками).

7. Культурна адаптація: знайомство з культурою країни, мова якої вивчається.

8. Медіація та підтримка: допомога у вирішенні міжособистісних конфліктів або проблем, що виникають в процесі навчання або в соціальному середовищі.

Важливим фактором при цьому є мотивація, яка, з одного боку, забезпечує стимул до вивчення мови, а з іншого – відповідає за витримку в процесі вивчення іноземної мови у дистанційному форматі. Вважається, що мотивація відіграє вирішальну роль у досягненні успіху в оволодінні мовою. Усім відоме позитивне відчуття від того, що ти робиш щось із пристрасстю і отримаєш успіх. Відсутність мотивації до навчання іноземної мови є серйозною проблемою для процесу навчання. Якщо вивчення іноземної мови відбувається лише задля оцінок, це є проявом зовнішньої мотивації; але якщо зміст курсу важливіший для студента, ніж оцінки, це вже справжня внутрішня мотивація (Ertl, 2022). Однак, мотивація може змінюватися з часом, переходячи від однієї до іншої, від внутрішньої до зовнішньої і навпаки. Викладачі можуть стимулювати внутрішню мотивацію за допомогою підтримки самостійності студента, заохочення зацікавленості.

Отже, навчання без емоцій неможливе. Мотивований студент здатен витратити більше часу на виконання всіх завдань під час вивчення іноземної мови, отримає при цьому більш ефективний результат. Вже давно відомо, що емоційний стан студента відіграє важливу роль у когнітивній обробці. Позитивна мотивація запускає посилювальний ефект: викликає позитивні емоції, позитивні емоції запускають когнітивні процеси, останні приводять до нових знань, а ці, у свою чергу, підсилюють мотивацію (Schumann, 2004).

Ставлення до іноземної мови, соціальні установки також мають вплив на рівень її засвоєння. Навчальне середовище повинно бути позитивним і продуктивним. Кожен викладач може навчитися технік, як зробити навчальне середовище позитивним і продуктивним, практикуючи при цьому різні соціальні форми роботи, такі як групова, робота в парах та індивідуальна робота.

Узагалі реалізація цих аспектів може варіюватися в залежності від конкретних умов навчального закладу та особливостей студентської групи, але метою є створення підтримуючого середовища, яке допомагає студентам ефективно освоювати іноземну мову та інтегруватися у нову культурну і соціальну реальність.

Доречно нагадати, що дистанційне навчання має свої унікальні особливості, які відрізняють його від традиційного формату, надаючи певні переваги, а саме: можливість навчатися з будь-якого місця; доступ до широкого спектра онлайн-ресурсів; використання платформ для тестування, електронних журналів, інтерактивних дошок підвищує ефективність навчального процесу; високий рівень самостійності та відповідальності студентів; інтерактивна комунікація через цифрові платформи; індивідуальні навчальні траєкторії. Проте дистанційне навчання створює певні виклики: технічні обмеження під час спілкування через відеоконференції, зниження якості комунікації, втрата мотивації та відчуття ізольованості, зниження рівня задоволеності від навчання; потреба у стабільному інтернет-з'єднанні, розвинені цифрові навички. Через відсутність особистого спілкування з викладачами онлайн-освіта може виявитися менш ефективною, ніж очна форма навчання.

Тож основними викликами, з якими стикаються студенти під час вивчення іноземних мов у дистанційному форматі, є такі:

1. Зниження мотивації. Під час такого формату навчання без фізичної присутності в аудиторії, студенти часто втрачають зацікавленість до початкового матеріалу. Контроль з боку викладача, системні перевірки успішності мають важливе значення для мотивації здобувачів.

2. Обмеження можливостей практичного іншомовного спілкування. Інтерактивна робота в групах ускладнюється під час дистанційного формату.

У процесі організації дистанційного навчання труднощі можуть виникати також і у викладачів. Насамперед має відбуватися процес адаптації навчальних матеріалів для онлайн-платформ та методів викладання на заняттях. Викладачі повинні створювати більше інтерактивних завдань, використовувати на заняттях різні формати для залучення студентів та інструменти для забезпечення контролю за успішністю студентів, оскільки дистанційне навчання ускладнює контроль за виконанням завдань і присутністю студентів. Виклики на університетському рівні пов'язані насамперед з інфраструктурними і технічними вимогами до онлайн-платформ, які повинні підтримувати інтерактивні функції та забезпечувати стабільний доступ. Адміністрація повинна забезпечити доступність допомоги для студентів і викладачів у технічних питаннях.

Для успішної адаптації навчальних матеріалів та методів під дистанційний формат усі навчальні ресурси мають відповідати вимогам доступності, враховуючи різноманітні потреби студентів (субтитри на відео, функція збільшення тексту, аудіо супровід для текстів). Залучення університетських служб підтримки для створення навчального контенту, що відповідає єдиним академічним вимогам, забезпечує доступність навчання для кожного студента. Необхідним є перетворення навчальних матеріалів у цифровий формат (PDF, презентації, інтерактивні документи), включення мультимедіа (відео, аудіо, інтерактивні елементи, опитування), які залучають студентів до активної участі.

У сучасних наукових розвідках (Л. Григошкіна, Л. Довгань, Р. Кравець, В. Ломакович, О. Пасічник, Н. Тимошук) наголошуються інтерактивність та гейміфікація як технології ефективного навчання іноземних мов. Йдеться про потенціал інтерактивних методів у процесі вивчення іноземних мов. Інтерактивність сприяє залученню студентів і полегшує розуміння матеріалу. Це можуть бути тести з миттєвим зворотним зв'язком, завдання на платформі *Quizlet*, інтерактивні вправи на *Kahoot* чи *Mentimeter*. Важливою є мотиваційна складова гейміфікації (додавання ігрових елементів за активність на заняттях), яка заохочує студентів до активного виконання необхідних завдань.

Варто наголосити, що адаптувати до онлайн-комунікації необхідно також й методи навчання,

орієнтовані на дискусії та групові обговорення, створюючи менші групи для роботи в онлайн-кімнатах (*breakout rooms*) під час відеоконференцій, та заохочуючи студентів активно брати участь у обговореннях у чатах, форумах, що дозволить обмінюватися ідеями та практикувати мову. Крім того, необхідно інтегрувати безпосередньо у навчальні платформи інструменти зворотного зв'язку, що допомагає студентам орієнтуватися у власних досягненнях і відразу отримувати рекомендації та корекцію наявних помилок. Регулярний зворотний зв'язок і підтримку забезпечує синхронний формат дистанційного навчання. Живі лекції, відеоконференції підтримують відчуття присутності викладача та допомагають студентам швидко отримати відповіді на запитання.

Узагальнюючи все вищесказане, основні аспекти адаптації навчальних матеріалів та методів, що можуть бути ефективними у дистанційному навчанні іноземних мов, можна представити у вигляді схеми (рис. 1).

Отже, адаптація навчальних ресурсів до дистанційного формату вивчення іноземних мов є комплексним процесом, що має бути систематичним, із застосуванням інновацій задля забезпечення індивідуалізованого й інтерактивного навчання.

Підсумовуючи, зазначаємо, що соціальні стратегії спрямовують зусилля на розвиток навчальних компетенцій, формування у студентів навичок саморегуляції, підтримку позитивного психоемоційного стану та створення позитивного освітнього середовища. Активна участь викладачів у підвищенні кваліфікації, інвестування університетів у розвиток сучасних технологій мають при цьому першочергове значення.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз наукової літератури щодо соціалізації дозволив виокремити основні напрями покращення її ефективності: врахування особливостей кожного окремого студента та різних груп студентів, моніторинг і зворотній зв'язок, психологічна підтримка, надання інклюзивних послуг, співпраця зі стейкхолдерами та потенційними роботодавцями. Підвищення мотивації студентів до вивчення іноземних мов в умовах дистанційного навчання можливе через застосування багатьох соціальних стратегій, які забезпечують створення позитивного освітнього середовища.

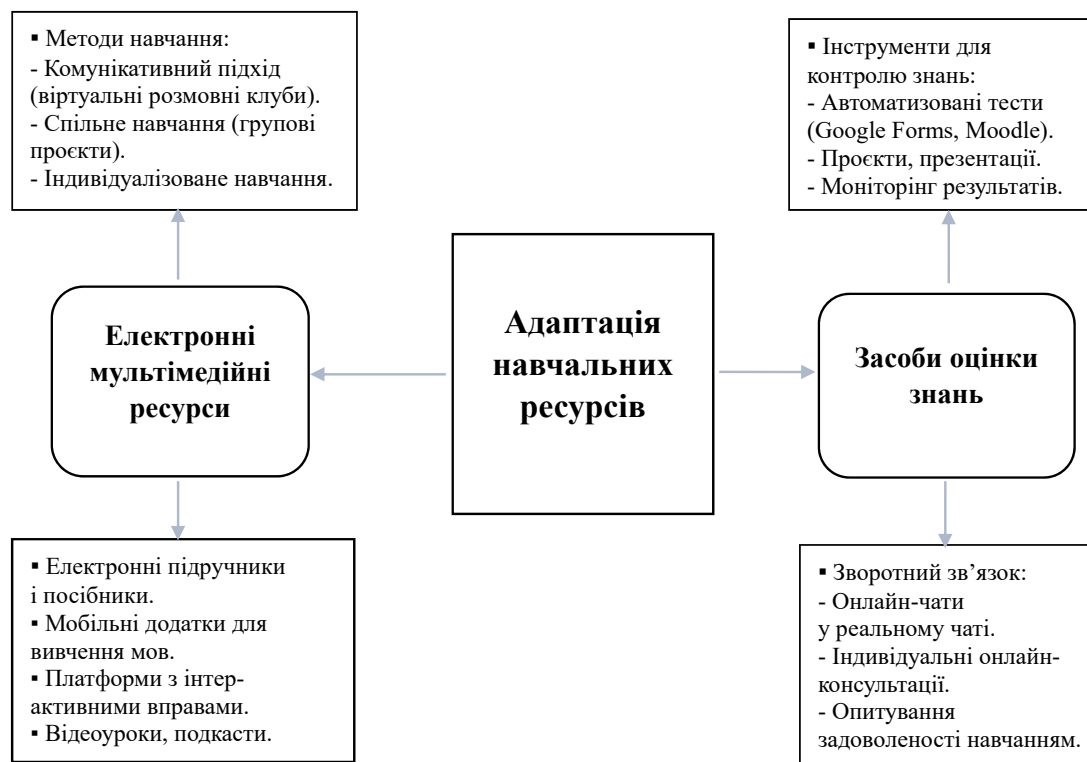

Рис. 1. Адаптація навчальних ресурсів до дистанційного навчання

Проведене наукове дослідження не вичерпує всіх аспектів обраної проблеми. Перспективним вважаємо подальше дослідження питання адаптації викладачів до дистанційної форми навчання

та здатності підтримувати контакт зі студентами, питання інтеграції у соціальну роботу зі здобувачами інноваційних технологій, таких як штучний інтелект та адаптивні платформи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Григошкіна Я. В. Сучасні технології викладання іноземних мов: аналіз технологій для забезпечення ефективної індивідуальної освіти. *Академічні візії*. 2023. Вип. 21. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/issue/view/17>
2. Ломакович В. Підвищення мотивації студентів під час вивчення практичного курсу німецької мови в умовах дистанційного навчання. *Наукові записки. Серія : Педагогіка*. 2021. № 2. С. 113–120. URL: <https://www.researchgate.net/publication>
3. Ertl S., Hartinger A., Kücherer B., Furtak E.M. “Formative Assessment in German Student-Teacher-Conference Format: Student Perceptions and Implications for Motivational Aspects of Learning.” *International Journal of Elementary Education*. 2022. 64–75. URL: <https://opus.bibliothek.uniaugsburg.de/opus4/frontdoor/index/index/docId/92818>
4. Gerhard U., Hoelscher M., Marquardt E. Knowledge Society, Educational Attainment, and the Unequal City: A Sociospatial Perspective. Space, place and educational settings. Publisher Springer International Publishing. P. 7–31. URL: https://www.researchgate.net/publication/356719348_Knowledge_Society_Educational_Attainment_and_the_Unequal_City_A_Sociospatial_Perspective
5. Kazmaier, Daniel [Hrsg.]; Weber, Florian [Hrsg.]: Universität in der Pandemie. Bielefeld : transcript 2023, 478 S. – (Jahrbuch des Frankreichzentrums; 19) – URN: urn:nbn:de:0111-pedocs-284343 – DOI: <https://doi.org/10.25656/01:28434>; <https://doi.org/10.14361/9783839467893>
6. Pasternack P. Unterscheidungen. In: Wissenschaftskommunikation, neu sortiert. Springer VS, Wiesbaden. 2022. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-658-39177-5_13
7. Schumann J. H., Crowell S. E., Jones N. E., Lee N., Schuchert S. A., Wood L. A. The Neurobiology of Learning: Perspectives from Second Language Acquisition, Lawrence Erlbaum Associates. 2004. URL: <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/57087/1/155pdf.pdf>

REFERENCES:

1. Hryhoshkina, Y. V. (2023). Suchasni technologii vykladania inosemnych mov: analiz technologii dlia zabezpechenia efektyvnoi individualnoi osvity. [Modern technologies of teaching foreign languages: analysis of technologies to ensure effective individual education]. *Akademichni vizii – Academic visions*, 21. Retrieved from <https://academy-vision.org/index.php/av/issue/view/17> [in Ukrainian].
2. Lomakovych, V. (2021). Pidvyshchennia motyvazii studentiv pid chas vyvchennia praktychnogo kursu nimezkoj movy v umovah dystanziinogo navchznnia [Increasing the motivation of students during the study of a practical course of the German language in the conditions of distance learning]. *Naukovi zapysky. Seria: Pedagogika – Series : Pedagogy*, 2. 113–120. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication>
3. Ertl, S., & Hartinger, A. (2022). “Formative Assessment in German Student-Teacher-Conference Format: Student Perceptions and Implications for Motivational Aspects of Learning.” *International Journal of Elementary Education*. 64–75. Retrieved from <https://opus.bibliothek.uni-augsburg.de/opus4/frontdoor/index/index/docId/92818>
4. Gerhard, U., Hoelscher, M., & Marquardt, E. (2021). Knowledge Society, Educational Attainment, and the Unequal City: A Sociospatial Perspective. Space, place and educational settings. *Publisher Springer International Publishing*. P. 7–31. https://www.researchgate.net/publication/356719348_Knowledge_Society_Educational_Attainment_and_the_Unequal_City_A_Sociospatial_Perspective
5. Kazmaier, Daniel [Hrsg.]; Weber, Florian [Hrsg.]: Universität in der Pandemie. Bielefeld : transcript 2023, 478 s. (Jahrbuch des Frankreichzentrums; 19). URN: urn:nbn:de:0111-pedocs-284343 – DOI: <https://doi.org/10.25656/01:28434>; <https://doi.org/10.14361/9783839467893>
6. Pasternack, P. Unterscheidungen. In: Wissenschaftskommunikation, neu sortiert. Springer VS, Wiesbaden. https://doi.org/10.1007/978-3-658-39177-5_13
7. Schumann, J. H., Crowell, S. E., Jones, N. E., Lee, N., Schuchert, S. A., & Wood, L. A. (2004). *The Neurobiology of Learning: Perspectives from Second Language Acquisition*, Lawrence Erlbaum Associates. Retrieved from <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/57087/1/155pdf.pdf>